

EILA VUORINEN

Voimavara ja
ratkaisukeskeisen
auttamisen opettaminen
ammattikorkeakoulussa
ja opistossa

Voimavara ja ratkaisukeskeisen auttamisen opettaminen
ammattikorkeakoulussa ja opistossa

Eila Vuorinen

Voimavara ja ratkaisukeskeisen auttamisen
opettaminen ammattikorkeakoulussa
ja opistossa

© 2015 Eila Vuorinen

Kannen kuva: kuvataiteilija Jaakko Vuorinen

Päällys ja taitto: Books on Demand

Kustantaja: BoD – Books on Demand, Helsinki, Suomi

Valmistaja: BoD – Books on Demand, Norderstedt, Saksa

ISBN: 978-952-286-725-4

Sisällysluettelo

Esipuhe	7
Johdanto	9
I. Lähtökohdat teoriaopetuksessa	13
I.1. Mitä on ratkaisukeskeisyys?	13
I.2. Konstruktionismista sosiaaliseen konstruktionismiin	15
I.3. Työyhteisön ongelmat ja ratkaisukeskeinen hoito – reteaming ja tuplatähti	20
I.3.1. Reteaming	21
I.3.2. Työyhteisön ratkaisukeskeinen hoito	23
I.3.3. Tuplatähti	24
I.4. Ammattiauttajan oma jaksaminen ja kehittyminen	32
I.4.1. Työuupuminen ja henkinen hyvinvointi	33
I.4.2. Reteaming oman itsen kehittämisessä	36
I.5. Kertomusnäkökulma	39
I.6. Keskustelu medikalisaatiosta 1980-luvulla	43
I.7. Ben Furmanin ja Tapani Aholan jäsenitys auttamis- työn lähtökohdista	46
I.8. Lasten ongelmien ratkaisukeskeinen hoito - muk- suoppi	55
I.9. Lyhytterapian, perheterapian olettamuksia sekä uskomusten merkitys auttamistyössä	65
I.10. Ratkaisukeskeisen työotteen yleiset periaatteet	68
2. Ratkaisukeskeisen auttamisen opettaminen	77
2.1. Opettamisesta	77
2.2. Opetustilat ja periaatteet	80
2.3. Opetuksen kulku	81

2.4. Asiakassuhteen luomisen opettaminen	83
2.5. Haastattelun opettaminen	90
2.6. Sosiaalihuollon sosiaalipalveluiden, lähinnä lasten- suojelun avohuollon ja kotipalvelun asiakkaiden kanssa tehtävän yhteistyön opettaminen	93
2.7. Viranomaisten yhteistyön opettaminen	98
2.8. Tiimin käyttö auttamisen opettamisessa	102
2.9. Lomakkeet apuna auttamistyössä	104
2.10. Ratkaisukeskeisiä menetelmiä ja niiden opetta- mista	108
2.11. Ryhmäkäyttämiseen vaikuttaminen	115
2.12. Projektit opetuksellisina haasteina	118
2.13. Yhteisöllisen väkivallan ratkaisukeskeisen hoidon opettaminen	123
2.13.1. Koulukiusaaminen	124
2.13.2. Työpaikkakiusaaminen	131
3. Ratkaisukeskeisen terapian muu käyttö	141
4. Lopuksi	142
Tenttikirjoina tai luentojen tekemisessä käytetyt lähteet	143
Muut tiedonlähteet	146
Kuviot	147

Esipuhe

Syntymäkotini oli hyvin köyhä. Ajauduin lastensuojelun kautta opettamaan sosiaalikasvattajia. Tällöin kärsin jatkuvista poskiontelotulehduksista. Jouduin turvautumaan usein työpaikkalääkäriin. Niinpä istuin yhdeksänkymmenluvulla usein työterveyslääkärin vastaanotolla. Minulla oli nenässäni puudutuspiikit. Tuntui kuin en olisi muuta tehnytään tuona vuosikymmenenä. Eräs työterveyslääkäri käski minun hoitaa poskionteloitani ratkaisukeskeisesti, koska oli yleisesti tiedossa, että olin innostunut ratkaisukeskeisyydestä. Tuolloin loukkaannuin moisesta huomautuksesta. Nyt myöhemmin, kun aikaa on kulunut runsaasti, olen tullut siihen johtopäätökseen, että työterveyslääkärin sanat olivat viisaita. Tärkeä seikka on, milloin oireita ei esiinny. Jälkiviisas on hyvä olla. Nimittäin, poskionteloni eivät tulehtuneet kesälomalla. Tietenkin kysymys ”Missä sijaitsee työhuoneesi?”, olisi ollut paikallaan. Jos olisi kysytty, olisin vastannut, että vanhan pesulan kellarissa. Kellarissa oli useita vesivahinkoja. Uimahalli oli nimittäin yläpuolella. Onni onnettomuudessa, poskiontelotulehdukseni ei kroonistunut. Minulla oli mahdollisuus käydä erinomaisissa koulutuksissa kahdenkymmenen vuoden ajan. Kiitän siitä viisaita rehtoreitani. Opetin samalla ammatillisia aineita, vuorovaikutusta ja asiakastyötä ratkaisukeskeisestä näkökulmasta.

Ensin oli oppilaina tulevia sosiaalikasvattajia, sitten ns.soppilaisia, se tarkoittaa yhtä vuosikurssia, joka opiskeli välivaiheessa ennen ammattikorkeakouluun siirtymistä, sitten tulevia kuntoutuksen ohjaajia ja sosionomeja .

Sosiaalikasvattajat, sosionomit ja kuntoutuksen ohjaajat työskentelevät lähellä asiakkaita. He joutuvat usein vaikeisiin tilanteisiin. Näitä tilanteita löytyy niin päiväkodeista kuin las-

tensuojelulaitoksistakin. Myös kehitysvammahuolto ja mielenterveystyö työllistävät heitä. Tärkein seikka, joka vaikutti ratkaisukeskeisen paradigman valitsemiseen oli Ronnbyn kirja "Sosiaalityön selitykset.". Se ilmestyi 80-luvulla. Kirjan anti oli se, että samaa ongelmaa voidaan hoitaa menestyksellisesti monesta teoriasta käsin. Esimerkiksi alkoholismia voidaan hoitaa sekä psykoanalyysistä että oppimisteorioista käsin. Mitä merkitystä siis on teorioilla ongelman synnystä? Tietenkin jokainen teoria on "testattu" ja hyväksi havaittu. En väitä, etteikö lapsuuden kokemuksilla ja vääränlaisilla oppimismalleilla olisi merkitystä, niillä saattaa olla suurikin merkitys. Joka tapauksessa ilahduin ratkaisukeskeisen ajattelutavan tulosta Suomeen.

Pidin opettamisesta, oppilaani olivat innostavia ja myönteisiä. Sain myös kentältä myönteistä palautetta. Ääniongelmat katkaisivat opettamiseni.

Kiitän oppilaitteni lisäksi psykoterapeutti, työnohjaaja Sundmania, joka tarkasti kirjani asiasisällön.

Johdanto

Työskentelin lastensuojelun laitoshoidossa noin kymmenen vuotta, sitten toimin opettajana. Ensin oppilainani oli sosiaalis kasvattajia ja sosiaaliohjaajia, sitten ammattikorkeakouluun siirtymisen jälkeen kuntouksen ohjaajia ja sosionomeja. Ennen ammattikorkeakouluun siirtymistä koulutin ns. soppi-laisia, lähihoitajia ja aikuiskoulutuksessa olevia opiskelijoita. Suurin työskentelini on kuitenkin ollut sosiaalis kasvattajat ja sosionomeista kuntoutuksen valinneet opiskelijat.

Edellä mainitut ammattilaiset työskentelevät lähellä asiakkaita. Heidän asiakkaina ovat lastensuojelun vanhemmat ja/ tai lapset, vammaiset, vanhuksent ja mielenterveysongelmista kärsivät ihmisent ja päivähoidon lapset. He joutuvat työssään kohtaamaan ongelmaitia ja vajaakuntoitit ihmisiä. Opettajana oleminen näille ammattilaitit ei ole helppo tehtävä.

Mainitsin esipuheessani, että tärkein kirja, joka aikoinani vaikutti ratkaisukeskeisen paradigman valitsemiseen, oli ruotsalaisen Alf Ronnbyn kirja "Sosiaalityön selitykset". Se ilmestyi 1980-luvulla. Kirjan anti oli se, että samaa ongelmaa voidaan hoitaa menestyksellisesti monesta teoriasta käsin. Esimerkiksi alkoholismia voidaan hoitaa sekä psykoanalyysistä että oppimisteorioista käsin.

Ammattikorkeakoulujen tuleminen (Ammattikorkeakoululaki 9.5.2003/351) oli tärkeä uudistus Suomen koulutuspolitiikassa. Yliopistot ja ammattikorkeakoulut muodostavat Suomessa korkeakoulujärjestelmän. Ammattikorkeakoulusta ei valmistu sosiaalityöntekijöitä, sen sijaan yliopistoista valmistuu. Korkeakoululaitosten ero tehokkuuden vuoksi kannattaa pitää selvänä. Ammattikorkeakoulun tulee olla selkeästi työelämänlähtöistä. Ammattikorkeakoulujen tutkimustoiminta painottuu yliopistoista poiketen perustutki-

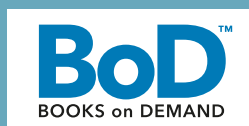
muksen sijasta soveltavaan tutkimukseen (Lahtinen, Lankinen, 2010, 73).

Käsissäsi oleva kirja ei ole oppikirja ratkaisukeskeisestä terapiasta, vaan se on kuvaus ratkaisukeskeisen ajattelutavan soveltamisesta opettamiseen, erityisesti lastensuojeluperheiden kuntouttamiseen ja kiusaamisen ennaltaehkäisyyn ja hoitoon. Vaikka kirja sijoittuu yhdeksänkymmen luvun tapahtumiin ja vuoden 2000 ensimmäisen vuosikymmenen aikoihin, kirjan teemat ovat ajankohtaisia tänäkin päivänä. Edelleen puhutaan, miten koulukiusaamista tai työpaikkakiusaamista ennaltaehkäistään ja hoidetaan, miten viranomaiset saadaan tekemään yhteistyötä. Ratkaisukeskeisen ajattelun periaatteet tulevat kirjassa esille, mutta esim. ajankohtaiset teemat puuttuvat. Kirja kertoo siis ratkaisukeskeisen ajattelutavan soveltamisesta keskiasteella ja ammattikorkeakoulussa. Pidän erittäin tärkeänä teorian ja käytännön välistä suhdetta opetuksessani. Olen kuvannut opetusta sosiaalialan oppilaitoksessa ja Pirkanmaan ammattikorkeakoulussa (myöhemmin Tampereen ammattikorkeakoulu). Lähdeluettelossa mainitut kirjat ovat olleet lähes kaikki tenttikirjoina, poikkeuksina mainittakoon Lahtisen ja Lankisen kirja koululainsäädännöstä ja Tapio Puolimatkan kirja opetuksesta (Opetuksenteoria, 2002). Pidän ongelmana sitä, että hyvät perusteokset ovat kirjastoissa varastossa. Ratkes ry. on viereä yhdistys ja järjestää koulutustilaisuuksia ja kutsuu uusia luennoitsijoita. Johtuen ehkä kouluttajan ammatistani pidän tärkeänä, että perusteet ja historia ovat opiskelijoiden hallinnassa. Sen vuoksi tämä kirja. Toinen perustelu on tärkeä: jotta sosiaalialan työ kehittyisi ammattikorkeakouluissa ja keskiasteella, työntekijät tarvitsevat alan peruskoulutusta ja jatkokoulutusta. Tässä yhteydessä haluan tuoda esiin tärkeän seikan: Sosiaalihuollon asiakkaat kohtaavat ammattiauttajista

Eila Vuorinen on koulutukseltaan valtiotieteiden kandidaatti. Hän on toiminut pitkään sosiaalialan kouluttajana. Sitä ennen hän työskenteli lastensuojelun laitoshoidossa. Kouluttajauran loppuvaiheessa hän valmistui voimavara, ratkaisukeskeiseksi psykoterapeutiksi. Kirja sisältää perustietoa ratkaisukeskeisyydestä ja kuvauksen siitä prosessista, jolla hän opetti ratkaisukeskeisyyttä ammattikorkeakoulussa ja keskiasusteella.

ISBN: 978-952-286-725-4

www.bod.fi